

законе точных составов преступлений (исключающих их “генерализацию”), как обязательного требования соблюдения законности в уголовном судопроизводстве. Категория “точность норм Особенной части УК”, позволяет, в свою очередь, реализовать принцип правовой определённости в уголовном праве обеспечивающий осуществление на практике принципа верховенства права как основополагающей идеи правового государства. Вот почему углублённая разработка проблемы точности уголовно-правовых норм, с целью совершенствования законодательной техники уголовного правотворчества, представляется, на наш взгляд полезной как теоретически, так и практически и потому является весьма актуальной.

Анотація

Панов М.І. Проблеми чіткості норм Особливої частини кримінального права та удосконалення законодавчої техніки. – Стаття.

Аналіз причин, що зумовлюють помилки у правозастосовній діяльності, свідчить про неясність, недостатню чіткість і повноту закріплення в нормах КК правових заборон і приписів. Чітке, зрозуміле, повне і доступне за формою викладення норм Особливої частини КК має важливе значення для правильної кваліфікації і розмежування злочинів, для визначення характеру і ступеня їх суспільної небезпеки, для призначення покарання, відповідного вчиненому.

Ключові слова: чіткість заборони, кваліфікація злочинів

Summary

Panov N.I. Problems of norms’s exactness of of Special part of criminal law and improving of legislative technique. – Article.

The analysis of the reasons which predetermine errors in law enforcement of activity testifies about an ambiguity insufficient strictness and completeness of norms which are consolidated in Criminal Code, legal interdictions and instructions. Accurate, clear, full and accessible statements of norms of Special part of Criminal Code of Ukraine has the great value for correct qualification and delimitation of crimes, for definition of character and degree of their public danger, to appointment of the punishment corresponding to a criminal conduct.

Key words: clearance of prohibition, crimes qualification

УДК 343.34

В.П. Тихий

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ В МЕХАНІЗМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ

Безпечне буття, існування вільне від фізичних та психологічних загроз – одне із головних стремлінь людини, суспільства, людства. Безпека завжди є благом і метою, які відповідають глибоким сподіванням людей.

Потреба людини у безпеці є однією з самих необхідних потреб. Її виробництво не може зупинитись ні на мить. Саме тому відповідно до Конституції України

безпека людини визначається в Україні однією з найвищих соціальних цінностей (ч. 1 ст. 3) [1, ст.3], утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ч. 2 ст. 3). Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (ч. 5 ст. 55). На утвердженні і забезпеченні прав і свобод людини і ґрунтується (будується) її безпека, гідні, безпечні умови її життя.

Поряд з правом людини на безпеку у широкому смислі слова Конституція України закріплює право людини на безпеку в її власному (вузькому), буквальному смислі слова, тобто право на безпеку життя і здоров'я людини, на безпечні умови для життя і здоров'я, охорону останніх (ч. 2 і ч. 3 ст. 27, ч. 1 ст. 49). Це право конкретизується цілою низкою інших норм Конституції України, які передбачають право кожної людини на: безпечність продукції та всіх видів послуг і робіт (ч. 4 ст. 42), безпечні умови праці (ч. 4 ст. 43), безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушеннями цього права шкоди (ч. 1 ст. 50).

Положення Конституції України є основою законів та інших нормативно-правових актів у сфері безпеки людини.

До галузевого законодавства щодо безпеки людини відноситься законодавство про охорону здоров'я, праці, про дорожній рух, про цивільну оборону, про охорону навколишнього середовища, пожежної безпеки тощо.

Відповідно до ЦК України фізична особа має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, на безпечні для неї продукти споживання (харчові продукти та предмети побуту), на належні, безпечні умови праці, проживання, навчання тощо (ст. 293), на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю (ст. 282) [3, ст. 293, 282].

КК [2] забезпечує право людини на безпеку як нормами Загальної частини, так і Особливої частини. Злочином визнається не тільки діяння, яке заподіяло істотну шкоду фізичній особі, а й яке могло заподіяти таку шкоду (ст. 11 КК), тобто порушило безпеку людини, створило для неї небезпеку (можливість, загрозу, небезпечні умови) заподіяння їй істотної шкоди.

Як правило, порушення права людини на безпеку у злочинах з прямим умислом є етапом (стадією) вчинення відповідного злочину проти людини і тому, якщо злочин закінчений, він поглинає попередні етапи (стадії), вони не мають самостійного значення і не впливають на його кваліфікацію. Якщо життю, здоров'ю людини заподіяна шкода, то тим самим заподіяна шкода і її безпеці. У нормах Особливої частини КК сформульовані закінчені склади злочинів. Захищається як об'єкти кримінально-правової охорони, так їх безпека, зокрема, безпека людини.

Проте ці стадії (порушення безпеки людини) мають самостійне значення, якщо злочин не закінчений, тобто не доведений до кінця із причин, які не залежали від волі винного. У цих випадках порушення безпеки кваліфікується відповідно як готування до злочину або замах на злочин. Таким чином, норми інституту про незакінчений злочин разом з нормами Особливої частини КК захищають безпеку людини, як і безпеку інших об'єктів.

Добровільне припинення винним створеної ним небезпеки, її усунення, запобігання її реалізації, перетворення у фактичне заподіяння шкоди об'єкту, поновлення безпеки людини може свідчити про добровільну відмову від злочину або про наявність спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності.

При порушенні права людини на безпеку виникає право на необхідну оборону (ст. 36 КК). У цьому аспекті право на необхідну оборону, як і на затримання особи, яка вчинила злочин (ст. 38 КК) та право на заподіяння шкоди в стані крайньої необхідності можуть виступати формами забезпечення безпеки людини.

Вчинення злочину під впливом погрози, тобто при порушенні права людини на безпеку віднесено законодавцем до обставин, які пом'якшують покарання (п. 6 ч. 1 ст. 66 КК), а вчинення злочину загально небезпечним способом є обставиною, яка обтяжує покарання (п. 12 ч. 1 ст. 67 КК).

Ціла система норм Особливої частини КК передбачає відповідальність за порушення безпеки людини як за посягання на самостійний об'єкт кримінально-правової охорони. Це норми КК про певні погрози людині, про злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини, які вчиняються у сфері медичного обслуговування (ст. 132, 138-145 КК), інші злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини (ст. 134-137 КК).

Норми КК про відповідальність за злочини проти довкілля (екологічної безпеки), громадської безпеки, безпеки виробництва, безпеки руху та експлуатації транспорту охороняють відповідні види безпеки, а норми про злочини проти безпеки людства за визначенням забезпечують право на безпеку всіх людей, безпеку людства.

Порушення безпеки людини може бути і способом вчинення того чи іншого злочину, і тому законодавець надає йому обов'язкової ознаки простого, кваліфікованого або особливо кваліфікованого складу злочину.

Таким чином, кримінальна відповідальність за порушення безпеки людини в механізмі кримінально-правового впливу багатоваріантна і різного рівня.

Література

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25-26.
3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної ради України. – 2003. – № 40-44.

Анотація

Тихий В.П. Відповідальність за порушення безпеки людини в механізмі кримінально-правового впливу. – Стаття.

Безпечне буття, існування вільне від фізичних та психологічних загроз – одне із головних стремлень людини, суспільства, людства. Потреба людини у безпеці є однією з самих необхідних потреб. У статті аналізуються положення Кримінального кодексу України, що встановлюють відповідальність за порушення безпеки людини. Безпечне буття, існування вільне від фізичних та психологічних загроз – одне із головних стремлень людини, суспільства, людства. Потреба людини у безпеці є однією з самих необхідних потреб. У статті аналізуються положення Кримінального кодексу України, що встановлюють відповідальність за порушення безпеки людини.

Ключові слова: безпека особистості, кримінальна заборона

*Summary****Tihiy V.P. Responsibility for the security of human safety in the mechanism of criminal and legal influence. – Article.***

One of the main goals of a person, society and humanity in general is making a safety life and existence which is free from physical and psychological threats. The persons' requirement for safety is one of the most necessary needs. In article the author analyzed a position of the Criminal code of Ukraine which establishes the responsibility for infringements of safety of the person.

Key words: personal safety, criminal law impact

УДК 343.01

В.О. Туляков

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО У ДИСКУРСІ ЗМІН:
ВІД ДОКТРИН ДО РЕАЛІЗАЦІЇ**

Аксиоматично, що сучасна держава не може існувати без кримінально-правового примусу, оскільки відтворення злочинності як соціальний процес, та індивідуальна кримінальність особистості як індивідуальна якість потребують існування насильницьких методів регулювання на різних рівнях правореалізації.

Людям взагалом присутня тенденція діяти девіантно і кримінальне право виступає остаточним інструментом впливу в системі заходів державного контролю.

Але яким воно повинно бути, наскільки коректно йти сьогодні шляхом постійного збільшення нових складів злочинів, забуваючи про додатковість кримінального права.

В ідеалі – і ми писали вже про це – застосування кримінально-правової норми є її незастосуванням.

Але саме ця остаточність заходів кримінально-правового впливу, їхня аддитивність, зорієнтованість на правозастовців та їх правосвідомість, а не на пересічних громадян, поруч із іншими системними недоліками публічно-правового регулювання, призвели до формування значної кількості суперечливих явищ та процесів, які у сумі дають можливість казати про припинення розвитку кримінально-правової доктрини, знаходження кримінального законодавства та правозастосування у стані системної кризи. Так, природний детермінізм особистої поведінки суперечить біхеївористським нормативним встановленням визначення винності особи через суб'єктивне інкримінування.

Саме факти об'єктивного інкримінування у складах злочинів із подвійною формою вини, у деяких бланкетних нормах свідчать про поширення думки про каузальність людської поведінки.

Іншою мовою: індивідуалізація покарання базується на характеристиках діяння винної особи і саме діяння є основою вибору межі покарання. Але це суперечить сутності моделі кримінально-правового захисту через адекватне покарання винних.